

מזה יבנות
הדרך היזמי

בס"ד | פנינים מתוך שיעורי הדף היומי של הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א

יומא דהילולא קדישא

ליומא דהילולא של קדוש ה', מרן הרבי הקדוש
רבי אהרן מבעלזא צוק"ל, בנו של מרן הרבי
הקדוש רבי יששכר דוב מבעלזא צוק"ל, נלב"ע
(יום כ"א אב (תשי"ז)

כשקבע רבינו את דירתו שבארץ ישראל בעיר תל אביב, היה בחצר ביתו גן יפה ועצים. הרבי קרא לאחד מחסידיו וציווה אותו לקנות כל הכלים הדרושים לגן, צינורות להשקות העצים והדשא וכל מה שצריך, וצוה עליו להשיגו שהגן יהיה יפה ולהשקותו כל יום, ולהשתדל שהגן יהיה מסודר. כמעט בכל יום שאל אותו על הגן בפרטרוט, וכמה פעמים ירד בעצמו לחצר, להשיגו אם העצים גדלים יפה, ואם הדשא הוא יפה. הדבר היה לפלא גדול בעיני החסידים והמקורבים, שאיש קדוש כמותו שבכל המעט לעת הוא דבוק במחשבות קדושות. יהיה לו זמן להתעניין בדברים כאלו.

הדבר נמשך כך במשך כל הקיץ, מפסח עד לפני ראש השנה. אז קרא הרבי לחסיד שהיה ממונה על טיפוח הגן ואמר לו, אתה רואה, עד עכשיו סידרת הגן יפה, עשית שם מה שרצית, אבל עכשיו באה שנת השמיטה, תקח כל הכלים ותשימים בחדר מיוחד, ותקנה מעול טוב ותסגור כל הכלים עד אחרי שנת השמיטה. רק עכשיו נתברר למפרע מה היה כוונתו הקדושה בכל זה, היה לו עבודה גדולה בזה, לעשות כל השנה הכנה לקיים מצות שמיטה בפועל.

*

היה תקופה מסויימת שרבינו הקדוש היה גר ב'פֶּעֶסֶט'. יום אחד הודיע הרבי בפתאומיות שרצונו לעבור תיכף ומיד לדירה אחרת, וצויה שילכו לחפש לו דירה במקום אחר. הדבר היה בערב ראש חודש, המשמשים שידעו שהמנהג בבעלזא הוא, שלא עוברים דירה בערב ראש חודש, הראו סימני פליאה. אך הרבי אמר להם, דעו לי שערב ראש חודש היום, אבל מה אעשה, מוכרח אני לעבור מיד דירה.

ואכן נמצאה דירה במקום מרוחק ממקום הראשון, ועוד באותו יום עברו דירה. לא עבר זמן רב, ושוב מבקש הרבי לחפש לו דירה אחרת במקום אחר, ואכן עברו לשם. ומשם עברו לעוד מקום, ולמקום רביעי. הדבר הוסיף לפליאה עצומה בעיני המשמשים, אך מי יעמוד ביזה לדרכים. אחריו זה עזב הרבי את הונגריה, והדבר כמעט נשכח.

תקופה לאחר נסיעתו משם, הכניסו הרשעים האחרים את כל יהודי בודפעסט לגיטו. או אז תפס אחד מהמשמשים בקודש דבר נורא, ארבע הדירות ששם שהה הרבי בימי שבתו בפעסט לפני פתיחת הגיטו, כל ארבעה המקומות ממש, היוו את ארבע פינות וגבולות הגיטו!!! ורוב יושביו נצלו מהשמד הנאצית, קרוב למאה אלף איש ניצלו מגיטו בודפעסט, וממנה נבנתה חלק גדול של היהדות החרדית אחר המלחמה!

החתימה שמזכירה את שבת קודש

מזכיר לי מה שהרבי שלי מרן הבאר יעקב ממדבורנה זצוק"ל היה תמיד משנן, 'הוא היה אומר' – עַרְפָּאָט זיך אַרויס – יש לפעמים בכתביה ובדיבור, שהואדם מבטא משהו, ומתוך כך מתברר לנו כל המוח.

(מתוך הפתיחה לשיעור - במחזור הקודם גיטין דף פז, א' אדר ב' תשע"ו, ומתוך הפתיחה לשיעור - בבא בתרא דף קסא, ט' תמוז תשע"ו)

**רב קיים מצות זכירת השבת
על ידי חתימתו**

אמנם יש לציין דברי הרשב"ם במסכת בבא בתרא (קסא): שכתב, רב צייר כוורא – צורת הדג היה עושה בשטרות במקום חתימתו, וכבר ידוע לעולם שזה הוא חתימתו, ומועיל כחתימת שמו. "המפרש טעם אמאי צייר כוורא וחרותא, אינו אלא טועה!" ושואל על שם מעשיהם, זה נהג לאכול דגים, זה נהג בתמרים, וסימנא בעלמא היו עושים. עכ"ל.

והוא פלא גדול, מצד אחד כותב הרשב"ם, שמי שמפרש טעם בזה, אינו אלא טועה, ומצד שני הרשב"ם עצמו מבאר שרב היה נוהג לאכול דגים, ולכן נהג לצייר כך. זה גופא טעם הגון הוא על מנהגו, וכמו שמבאר המהרש"ל, מהו הכוונה 'שהיה נוהג לאכול דגים', היינו, שהיה מדקדק ונזהר לאכול דגים גדולים לכבוד שבת, כמו יוסף מוקיר שבת (שבת ק"ט).

ובאמת יש להבין, וכי בשביל שבשבת אכל
דגים גדולים, לכן נהג לחתום תמיד בצורת
דג? ומבאר הגאון הצדיק רבי שמואל הומינר
זצ"ל בספרו עבד המלך (שמות עמ' נו),
דהנה כתיב (שמות כ, ח) זכור את יום השבת
לקדשו, והיינו שיש לחשוב על השבת מתחילת השבוע,
ולחפש מאכל נאה לשבת, כמבואר בביצה (דף טו). ולכן
היה רב מצייר כל השבוע בחתימתו צורת דג, כיון שהיה
נוהג לאכול דגים גדולים לכבוד שבת, היה צורת הדג
מזכיר לו את השבת, לחפש אחר דג גדול ונאה לשבת,
ונמצא שבחתימתו, היה מקיים מצות זכור את יום
השבת לקדשו.

בהמשך דבריו מביא הגאון, דברי החיד"א בשם הגדולים (אות א, טו), שמספר על זקנו המקובל האלוף רבינו אברהם אזולאי בעל ה"חסד לאברהם", שהיה ממדינת פאס, ונתגרש בבזון בגירוש ספרד, והגיע דרך אניה לקפוטקיא. והיה כאשר רק יצא ליבשה, ועדיין היה כל רכושו וחפציו בספינה, תיכף קם רוח סערה ונשברה הספינה ונטבע הכל, והיתה נפשו לשלל. ולזכר נס זה, היה מצייר תמיד בחתימתו דמות ספינה, והחיד"א מעיד, שראה את חתימתו הקדושה בצורת ספינה.

הצימאון הגדול של רב לכל דבר חדש בתורה

היום בהכנת השיעור, רקדתי לראות ווארט מתוק מדבש, שפתים יק, מאיש האשכולות, הישב בטורונטו וממתיק את התורה, הרב הגאון רבי משה יעקב הלוי קנר שליט"א. וראוים הדברים למי שאמרם, לעניות דעתי, רק מי 'שְׁשֵׁשׁ וְשִׁמְשִׁים וּמִתְעַנֵּג בְּלִמּוּדוֹ', כלשון שר התורה גדול מרבן שמו, הרבי הקדוש ממוכטשוב בעל האבני נזר צוקו"ל, בהקדמה לספרו אנגלי טל, יכול להגיד ווארט יקר כזה, אשריך אשריך הגאון הרב קנר שליט"א, תזכה להגדיל תורה ולהאדירה.

כידוע יש בתורה הקדושה פרד"ס, פ"שט ר"מ דר"ש ס"ד, הווארט הזה, לא רק שהוא נפלא בדרש, רק הוא ממש גם קרוב לפשט, תורת אמת. אנחנו לומדים השבוע בדף היומי (גיטין דף פז: ב"ב קסא:), "רב צייר כְּוֹנָא", רב כשהיה רוצה לחתום על שטר או על איגרת, לא היה חותם בשמו, רק היה מצייר תמונה של דג. מי שקצת מתעמק, מתקשה, למה בחר רב לחתום דוקא בציור של דג, וְאֵס לִיגֵט אֵין דעם – מה מונח בזה?

אומר האזן הרב קנר, רב היה גדול הדור בתורה, רבן של כל בני הגולה, כמו שרש"י כותב בביצה (ט. ד"ה והאמר), "מפני שרבן של כל בני הגולה היה בדורו". וביתר מזה, רב לא פסיק פומיה מגירסיה. הרמב"ם אומר בסוף פרק ד' מהלכות תפילין (הלכה כה), "אמרו עליו על רב, תלמידו של רבינו הקדוש, שכל ימיו לא ראוהו שהלך ארבע אמות בלא תורה או בלא ציצית או בלא תפילין".

ובכל זאת, הגמרא בסנהדרין (דף ה:) אומרת, שרב אמר, שמונה עשר חדשים גדלתי אצל רועה בהמה, לידע איזה מום קבוע ואיזה מום עובר. ורואים מזה גדל הצמאון של רב, לדעת כל הלכה על בוריה, עד שהוא הסכים להיות שנה וחצי במחיצת אנשים פחותים, כמו רועה, שהוא פסול לעדות כי נחשב על הגזל (סנהדרין כה:), וכל זה, כדי שיהיה בקי במומין.

כמה מתאים על מנהיג ישראל זה, רב, דברי המדרש
(ב"ר יחי צד, ג) שאומר, 'מה דגים הללו גדלין במים, כיון
ששירודת טפה אחת מלמעלה, מקבלין אותה בצמאון, כמי
שלא טעמו טעם מים מימיהון. כך הן ישראל, גדלין במים
בתורה, כיון שהן שומעין דבר חדש מן התורה, הן מקבלין
אותו בצמאון, כמי שלא שמעו דבר תורה מימיהון'. הגם
שרב גדל כל ימיו במימי הדעת, עם זה קיבל בצמאון כל
טיפה חדשה בתורה הקדושה.

עכשיו אנו מבינים הפלא ופלא, לכן היה צורת החתימה של רב - דג, להורות על הצימאון שלו לכל דבר חדש בתורה, כי החתימה שאדם חותם, מייצג את האדם החותם, מהו מהותו. אפשר ללמוד מתוך החתימה, מיהו הבן אדם. זה

קיבל
בצמאון
כל טיפה
חדשה
בתורה

בליל שבת קודש פרשת פינחס, סיפר לי ידיד קרוב אחרי התפילה, על בית כנסת שעובר שיפוץ, ובנו שם לרב, לשכה יפה ומפוארת. הוא אמר לי בבדיחותא, לא היית רוצה שיהיה לך מה שיש לרב? חייכתי ואמרתי לו, טוב לי בחלקי.

בשבת קודש בין גבא לגבא בקריאת התורה, עיינתי ברש"י הקדוש (כז, טז-יז), משה רבינו דואג למנהיג ישראל, **יפקוד ה' אלהי הרוחות לכל בשר איש על העדה, אשר יצא לפניו ואשר יבוא לפניו ואשר יוציאם ואשר יביאם**, אומר רש"י, **אשר יוציאם - בזכויותיו, ואשר יביאם - בזכויותיו**. זה נותן לנו אספקלריא מחדשת מה זה רב, מה זה מרא דאתרא, מנהיג זה לא מי שיש לו לשכה, מנהיג זה אדם משכמו ומעלה - "בזכויותיו".

זה מתחבר כפתור ופרח לפסוק יח, **קח לך את יהושע בן נון**, אומר רש"י הקדוש, **קחנו בדברים**, יהודי הנבחר רק מפני זכויותיו, יכול בדברים ובדיבורים להשפיע על הזולת. וכמה מתאים לקשר את כל ה'קיד' לגמרא במסכת הוריות (י), כמדומין אתם ששררה אני נותן לכם, עבדות אני נותן לכם.

כל שנה מחדש, כשהרבי שלי, הרבי של כלל ישראל, אביהם של ישראל, מרן הבאר יעקב מדבורנה זצוק"ל, היה ממור בבכי לפני מוסף בימים הנוראים, אחרי העבודה הגדולה של התקיעות, **זנא אל תפשיעם בחטאתי ואל תחייבם בעוונותי כי חוטא ופושע אני**, ברוב קהילות ישראל אומר את זה בלחש. חשבתי תמיד בלבי, הרבי הקדוש איש אלקים, חוטא ופושע? רק אחרי שמעמיקים ברש"י בפרשת פינחס, כשמבינים מה זה שליח ציבור, מה זה מנהיג ישראל, מבינים שהרבי הוא לא אדם פרטי.

זהו גם מה שהחזן מתפלל לפני תפילת מוסף, **ותכלול תפילתי עם התפלות הישירות והנקיות אשר יעשו ישראל**, החזן והציבור תלויים זה בזה. אנחנו מתקריבים לירח האיתנים, בשבת קודש שבת פרשת פינחס קראנו בתורה הקדושה על המועדים. יהי רצון שנוכח להכין את עצמינו בהכנה דרבה לימים הנוראים, ויתקבלו תפילותינו ברחמים וברצון, אמן.

(מתוך הפתיחה לשיעור - גיטין דף נד, כ' תמוז תשפ"ג)

"שבת מברכים חודש אלול"

בצילו של הרבי הקדוש מרן רבי אהרן מבעלזא זצוק"ל מתוך הספר "ביתו נאווה קודש"

"שבת מברכים של חודש אלול", היתה תדיר שבת מיוחדת במינה. שבת קודש זו היתה מהולה כבר באווירה העילאית של ימי הרחמים והרצון הממששים ובאים, אשר אפפה את חצרו וביתו נאווה קודש של עטרת ראשינו מרן רבינו הקדוש רבי אהרן מבעלזא זי"ע.

לשבת מיוחדת ונעלית זו, אף הגיעו אל ה'הוי"ך' אורחים רבים, להסתופף בצל הקודש ולהתבשם מהתפילות והשולחנות הטהורים. ביניהם, אדמורי"ם ורבנים חשובים מגדולי ישראל. כבוד קדושת מרן זי"ע בירך את ברכת חודש אלול, כמו בשאר שבתות מברכים, פנימה בתוך חדרו.

על אף שעבודת קדשו של מרן זי"ע היתה כידוע בהצנע ובהסתר מעיני כל, עם זאת בשעה ששמעו את המילים "ראש חודש אלול" יצא מפורש מפיו הקדוש, היה ניכר בעליל, החיל והרעדה של יום הדין, ואימה ופחד נפלו על כל הנוכחים שם.

*

כ"ק מרן זי"ע התבטא פעם אחת בביתו נאווה קודש, בשבת מברכים אלול של אחת השנים, וסיפר מאביו הקדוש מרן הרבי הקדוש רבי יששכר דוב מבעלזא זי"ע, אשר שיבח בהערכה את ה'אונגארישע' ראש חודש אלול **בְּעֶנְטְשֵׁן** "כלשון הקדוש - [ברכת החודש של שבת מברכים חודש אלול של יהודי הונגריה], כי הם אמרו הנוסח של ברכת החודש של ראש חודש אלול, באותה תנועת קול, כהנוסח והניגון של אמירת סליחות.

ופעם התבטא כי במדינת "הגר" [הונגריה] היה נהוג, שהשמש של הבית הכנסת היה מכריז בצפרא דשבתא שמברכים בו חודש אלול: **מ'גִּיטְ הֵיִינט בְּעֶנְטְשֵׁן** ראש חודש אלול" - היום הולכים לברך ראש חודש אלול, כאשר השמש מכריז זאת בנוסח המרטיט של אמירת הסליחות.

ופעם בשנות המלחמה הוסיף ואמר כך, כבוד קדושת אבי זכרוננו לברכה בהיותו בראצפערט, אמר, שהוא מקנא **בְּאונגֶערִישֶׁ אֵידֶן** [ביהודי אונגריה] בשני דברים, (א) בזה אשר אצלם נהוג לשאת דרשת התעוררות וכיבושין בשבת שובה. (ב) המה מברכים את החודש בשבת קודש מברכים ראש חודש אלול, כמו הנוסח של הסליחות. אך אבי הקדוש הפטיר: אבל אצלנו ישנם דברי כיבושין בסעודה שלישית.

*

ואכן משבת מברכים אלול עד שבת שובה ועד בכלל, נהג כבוד קדושת מרן זי"ע, לומר בשיליה הדברי תורה של סעודת רעוא דרעוין, דברי התעוררות וכיבושין, וציין את משמעותו של "חודש אלול", שהם ימים של הכנה והתעלות לקראת ירח האיתנים הבא עלינו לטובה.

כמו כן נהג מרן הקדוש לסיים בכל שבתות הללו בברכות **"בני חיי ומזוני"** ופירט בפה קדשו את פירושם של דברי ברכותיו הללו אחת לאחת, והקהל ענה יחדו "אמן" אחר כל ברכה וברכה. וכה פירש את ברכותיו: **"בני"** היינו, שהש"ת יעזור, שכל חשוכי בנים יושעו בבנים זרע של קיימא, לאורך ימים ושנים טובים. ואותם שיש להם בנים, יגדלו אותם בנקל ובנחת לתורה וליראת שמים.

"חיי" היינו, שהש"ת יעזור, שכל ישראל יזכו לאריכות ימים ושנים טובים, וכל חולי בני ישראל יחלימו ויהיה להם רפואה שלימה, ואת הבראים יעזור הש"ת וישמור אותם שלא יהיה להם שום מחלה חס ושלום.

"מזוני", הנה רש"י ז"ל (גיטין יב: ד"ה פרנסה) פירש, שפרנסה כולל כל מיני פרנסות, וממילא זה כולל נמי הן פרנסת הנפש והן פרנסת הגוף, ובכן יעזור הש"ת, שיהיה להם לישראל פרנסה, ויוכלו לעבוד את הש"ת בלי שום מניעות הן מעניני הנפש והן מעניני הגוף.

וסיפר הרבי הקדוש מרן רבי ישראל מרדכי מרחמסטריווקא זצוק"ל, שפעם אחת כאשר נכח בצל קדשו של מרן זי"ע בשבת קודש מברכין אלול, זוכה אז לשמוע בעת השולחן הטהור דרעווא דרעוין בסיום אמירת התורה ודברי הכיבושין, הברכות האמורים למעלה "בני חיי ומזוני", הנה בהאי שבתא הוסיף כבוד קדושת מרן זי"ע עוד בין הדברים:

דהנה מובא בחז"ל (ברכות ל:) על החסידים הראשונים שהיו שוהין שעה אחת לפני התפילה. והנה התפילות של הימים נוראים בודאי צריכות יותר הכנה דרבה, ואשר על כן - הדגיש מרן זי"ע בפה קדשו - כל חודש אלול כולו נחשב בבחינת 'שעה אחת לפני התפילה' - לפני התפילות של הימים הנוראים. והוסיף ואמר בקדשו, הנה בשעה של 'תקיעת שופר' הרי בודאי צריכין לעשות תשובה, לפיכך כבר מעתה אנחנו חייבים להכין את עצמינו לקראת התשובה אשר לפני התקיעת שופר.

מאצרות הפרשה

ועצר את השמים ולא יהיה מטר וגו' (יא, יז). מעשה רב שהיה בימי הרב הקדוש הבעל שם טוב זצוק"ל, שפעם אחת נעצרו הגשמים, וגזרו תענית זעקו בתפילה ובתחנונים הרבה ולא נענו. וראה הבעש"ט את איש אחד מעמי הארץ ופשוטי עם שהיה אומר פרשת קריאת שמע, וכשהגיע לפסוק **ועצר את השמים ולא יהיה מטר** היה אומר בכוונה גדולה, ובכי זעקה הרבה.

ושאל אותו אחר כך הבעל שם טוב, מה היה כוונתך באומך הפסוק הזה, והשיב לו, שהיה מכון פירוש הפסוק **ועצר את השמים**, שה' יתברך יעצור ויסחוט את השמים העליונים, על דרך עצירת הזיתים והענבים, ואז **לא יהיה מטר** כלל למעלה בשמים, כי אם שידר למטה הכל לארץ, וכן ואסחט תרגומו ועצרת (בראשית מ', י"א), ועל ידי תפילה וכוונה זאת נענו כל העם, וירד להם הגשם לברכה.

כי הבורא יתברך שמו הוא הבורא לבנות ויודע נסתרות, ורחמנא לבא בעי (סנהדרין ק"ו ב) על כן ערבו עליו דברי האיש הזה, יען היו בגודל כוונת הלב, באמיתית ופנימית כוונתו, וענהו בתפילתו.

(בעש"ט פרשת עקב אות

סא)

נקודה למחשבה:

ואכלת ושבעת וברכת (ח, י). בשם מרן הבעל שם טוב זצוק"ל, אפילו כשהקערה עם המאכל מונחת כבר על השולחן, אם אין ה' יתברך מְצַוֶּה לאכול - **"ואכלת"**, אי אפשר לאכול.

(מדרש פינחס החדש אות י"א)

הדברי תורה לזכות והצלחת רבי עקיבא יוסף בן אסתר גיטל, הרבנית לאה בת מלכה, ולזכות מרדכי דוד בן לאה לזיווג הגון וטוב במהרה

לשמיעת שיעורי הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי בקול הלשון חייג: 073-295-1340 | לקבלת העלון בדוא"ל: a0548470661@gmail.com

להרצאות | לשיעורים | להנצחות | לתגובות | לתרומות, ולכל ענין אחר בנוגע לגליון: 054-847-0661